

”No one will ever again be a victim in this
country”

En feministisk kritisk diskursanalys av Colombias fredsavtal

Abstract

Fredsavtalet mellan Colombias regering och Farc-gerillan som skrevs under 2016 bemöttes med lovord då det bland annat sågs som det första jämställda fredsavtalet i världen. I denna uppsats analyseras fredsavtalet med en feministisk kritisk diskursanalys och hoppas kunna bidra till debatten kring jämställdhet i Colombias fredsprocess. Uppsatsen utgår från en feministisk teoretisk grund med termer som säkerhet och gender. Begrepp som deltagande, offer, beskydd och kvinna kunde operationaliseras från denna teoretiska grund, och analysen av fredsavtalets språkbruk gav exempelvis resultatet att kvinnor framställdes som passiva offer och att staten var den aktör som skulle beskydda befolkningen. Denna sorts språkbruk genererar diskurser som reproducerar en patriarkalisk hierarkisk ordning vilket premierar maskulinitet och män.

Nyckelord: Diskurs, Fred, Colombia, Gender, Säkerhet.

Antal ord: 9150

Innehållsförteckning

1	Introduktion	4
1.1	Problemformulering	4
1.2	Syfte och frågeställning.....	5
1.3	Disposition	5
2	Teori.....	6
2.1	Gender	6
2.2	Feministisk teori.....	7
2.3	Feministisk teori och säkerhet.....	7
2.4	Feministisk teori och fred.....	8
3	Material och avgränsningar.....	10
4	Metod	11
4.1	Metodval.....	11
4.2	Tillämpning och modell	12
4.3	Validitet och reliabilitet.....	14
4.4	Ordräkning	14
5	Analys.....	16
5.1	Statens roll och säkerhet.....	16
5.1.1	Lingvistisk analys.....	16
5.1.2	Diskursiv analys	19
5.2	Framställningen av kvinnor.....	20
5.2.1	Lingvistisk analys.....	20
5.2.2	Diskursiv analys	22
5.3	Diskussion	23
6	Slutsats.....	27
7	Referenser.....	29
7.1	Litteratur.....	29
7.2	Hemsidor	30

1 Introduktion

1.1 Problemformulering

Kvinnor har aktivt uteslutits från fredsprocesser världen över historiskt sett. Detta trots att kvinnor ofta har haft en unik insyn till hur krig och konflikter påverkar samhället och individer. Dessutom reduceras kvinnor i många fall till ett offer när de väl nämns i fredsprocesser och därmed blir de inte en jämlik medverkande part. Förenta Nationernas (FN) säkerhetsråd tog år 2000 ett konkret steg mot att kunna inkludera ett jämställdhetsperspektiv i fredsprocesser i och med antagandet av resolution 1325. Denna resolution sågs som det första legala dokument med ett genderperspektiv. Denna har följts upp med ytterligare resolutioner som har förtydligat och expanderat det fokusområde beskrivet i resolution 1325. Dock har dessa endast resulterat i en blygsam förändring och förbättring när man ser till integreringen av kvinnor i fredsförhandlingar och fredsavtal skrivna efter resolutionens antagande (Bell & O'Rourke, 2010: 942). Catherine Bell och Christine O'Rourke (2010;943) visade att endast 16% av fredsavtalen sluta mellan 2001-2010 innefattade specifika referenser till kvinnor, och FNs rapport från 2012 gällande kvinnor, fred och säkerhet pekar på problematiken som uppstår då kvinnor och andra marginaliserade grupper inte får vara en del av fredsprocesser (6-7).

Den långvariga konflikten i Colombia har sina rötter i ojämlika förhållanden, detta i termer av gender, klass, kultur och regionala ojämlikheter (Tuft, 2001: 152). Även om det kan vara problematiskt att generalisera hur män och kvinnor påverkas av krig kan man ändå säga att konflikten i Colombia visar på att kvinnor och män ofta har påverkats olika. Kvinnor i konfliktens närhet har frekvent upplevt kränkningar av sina mänskliga rättigheter vilka ofta har haft en indirekt socio-ekonomisk påverkan, d.v.s. i termer av ekonomiska, sociala, och kulturella rättigheter (Tuft, 2001: 150-151). Detta märks tydligt exempelvis hos de interna flyktingarna i landet där kvinnor utgör majoriteten och ofta utsätts för genderrelaterat våld som sexuellt våld, dålig mödrahälsovård och fattigdom (Sandvik & Lemaitre, 2011: 359). Dessa sorters våld skiljer sig från vad män ofta möter i konflikter. De utsätts snarare för direkt våld i form av mord eller tortyr och exempelvis politiskt förtryck. vilket för oss till frågor om hur detta bemöts i Colombias nya fredsavtal. Detta avtal har beskrivits som det första jämställda fredsavtalet av Sveriges regering (Regeringen 2016), och är det material som är objektet för uppsatsens analys och diskussion..

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsen syftar till att få ökad kunskap om hur Colombias fredsavtal kan förstås ur ett gender-perspektiv. Feministisk teori riktar kritik mot hur säkerhet definieras av traditionella internationella relationer (IR)-teorier och vill bredda denna definition för att få en definition som är mer inkluderande. Denna teoribildning synliggör då problem som traditionella IR-forskare missar. Fastän det är allmänt etablerat att kvinnor har haft en mer aktiv medverkande roll under fredsprocessen i Colombia, har frågor kring hur kvinnor porträtteras i själva avtalet uppkommit. Detta är viktigt att analysera då det kan tänkas belysa hur fredsavtalet exempelvis bemöter våld som betraktas som könsrelaterat. Om de som formulerar och signerar fredsavtalet endast utgår från en traditionell syn på fred och säkerhet kan de missa förklaringar och bakomliggande orsaker till hur konflikten har kunnat uppstå, och hur en inkluderande fred ska kunna uppnås.

För att uppnå uppsatsens syfte kommer följande frågeställning att besvaras:
Hur kan Colombias fredsavtal förstås ur ett feministiskt perspektiv och i termer av gender och säkerhet?

1.3 Disposition

Uppsatsen är indelad i ett flertal kapitel. Det första är ett teoriavsnitt där centrala begrepp och teorier som är relevanta för uppsatsens syfte tas upp och diskuteras. I följande avsnitt presenteras det valda materialet som kommer att analyseras i senare del av uppsatsen, och vilka avgränsningar som har gjorts gällande detta. Nästa avsnitt förklarar vilken sorts forskningsmetodik och analysmodell som kommer att användas i analysen, som är det efterföljande kapitlet. Analysens resultat kommer sedan att diskuteras i ett eget kapitel, som följs av slutsats och referenslista.

2 Teori

Följande avsnitt kommer att behandla gender-begreppet, säkerhet och feminism för att skapa en teoretisk grund för analysen. Detta urval gjordes på grund av relevansen till uppsatsens frågeställning.

2.1 Gender

Vetskapen om att all kunskap och allt vetande i vårt samhälle är uppbyggt av olika socialt konstruerade strukturer är vitalt för att kunna förstå begreppet gender (Sheehan, 2005: 117). FN har definierat gender som socialt konstruerade roller som spelas av både män och kvinnor som är givna dem på grund av deras könstillhörighet (Skjelsbäck & Smith, 2001: 8), vilket pekar på att de anser att begreppet till viss del är biologiskt anknutet. Andra forskare anser däremot ofta att gender-begreppet inte är det, utan att det snarare är ideologiskt och diskursivt anknutet. Den kände feministiska forskaren Laura Sjoberg beskriver exempelvis gender som förekomsten av en uppsättning egenskaper som är associerade med ett (upplevt) kön vilket formar en social struktur (2013: 77).

De hierarkier som existerar i olika samhällen formar våra liv både socialt och politiskt. Dock är det viktigt att påpeka att alla människor inte upplever dessa strukturer likadant (Sjoberg, 2010: 3). Det hävdas ofta att gender-begreppet innefattar de relationer och hierarkier som existerar mellan grupper som benämns antingen 'män' eller 'kvinnor'. Att beskriva något som maskulint eller feminint gör att man delar in människor i grupper utefter angivna normer som finns i det samhället man lever i. Maskulinitet och femininitet är uppbyggda av beteendeförväntningar, stereotyper och regler vilket appliceras på personer på grund av att de är förstådda att vara en viss typ av kön (Detraz, 2012: 3). Dessa normer fördelar makt och resurser (Steans, 2006: 7-8), vilket ofta resulterar i ojämlika maktförhållanden. Dessa socialt konstruerade roller tillskriver även de olika könen olika egenskaper. Ofta är gender-egenskaper strukturerade som dikotomier såsom aktiv/passiv, stark/svag, rationell/irrationell. Dikotomier används ofta för att beskriva drag som maskulina respektive feminina. Dessa egenskaper skapar identiteter och en hierarkisk ordning mellan aktörer (Wadley, 2010: 49). Män förknippas ofta med egenskaper som starka, beskyddande och krigiska, medan kvinnan istället förknippas med dess motsatser såsom svaga, offer och irrationella (Parashar, 2010: 169, 180; Sheehan, 2005: 120; True, 2013: 254). Gender-stereotyper kan få stora konsekvenser även för män då de förväntas leva

upp till höga förväntningar av maskulint beteende. Om män inte når upp till dessa maskulina drag blir de ofta förlöjligade eller förminskade (Detraz, 2012: 13).

Problematiken som finns kring gender i relation till konflikt och krig är ännu en anledning till att lyfta begreppet. Det hävdas att varken orsakerna, innebörden eller konsekvenserna av krig kan förstås fullständigt utan att ta gender-begreppet i beaktning, då detta är mer inkluderande och relevant (Sjoberg, 2013: 279, 283). Man ser då inte längre endast en av konfliktens orsaker, utan hela det komplexa mönstret runt omkring (Sjoberg, 2013: 284). Denna kunskap kan vara viktig för att förstå hur fred ska kunna skapas.

2.2 Feministisk teori

Även om feministisk teori har flera olika inriktningar står de alla för en gemensam grund; att de understryker att det finns fundamentalt olika sätt att se på och uppleva världen beroende på om man är man eller kvinna (Sheehan, 2005: 115). Gender-begreppet bedöms vara ett redskap som kan användas för att belysa kvinnors roll i olika kontexter. Dessutom kan det användas för att åskådliggöra patriarkatet som ett ideologiskt system vilket privilegierar maskulinitet framför femininitet (Detraz, 2012: 5). Det är inte de biologiska skillnaderna mellan könen utan istället hur samhället har konstruerat manliga och kvinnliga identiteter som står i fokus (Sheehan, 2005: 119). Denna uppdelning och inriktning påverkar hur vi ser, tolkar, och organiserar världen utifrån givna identiteter och normer (Sheehan, 2005: 116). Laura Sjoberg pekar även på hur feminism inte endast bara handlar om kvinnor eller deras roll i den mansdominerade världen, utan även om ett nyanserat sätt att se på hur gender-diskurser är konstruerade och utövade i olika situationer (2010: 3). För att kunna se hur dessa är utnyttjade fokuserar man på maktförhållanden och hierarkier, och hur dessa är uppbyggda av underliggande faktorer och strukturer (Skjelsbäck & Smith, 2001: 9).

2.3 Feministisk teori och säkerhet

Säkerhet är ett brett spektra som kan betraktas från flera olika infallsvinklar och nivåer, exempelvis från en nationell eller en individuell synvinkel. Den traditionella synen på säkerhet har sitt ursprung ur internationella relationers teoretiska grunder som exempelvis realismen. Traditionell säkerhetssyn menar att det är statens säkerhet som bör vara i fokus, medan kritiska och konstruktivistiska teoribildningar ofta har en annan syn på säkerhet och vad som kan orsaka osäkerhet. Feminismen och dess säkerhetsteoretiska perspektiv tog fart under

1960-talet. De har sedan dess bidragit med andra och mer inkluderande perspektiv på exempelvis våld, makt och säkerhet än de traditionella IR-perspektiven (Wibben, 2011: 5; Sjöberg, 2010: 1). Feminister definierade 1985 säkerhet som frånvaro av krigshot, av osäkra arbetsförhållanden, och av ekonomisk utsatthet. Man är även kritiska mot att bara eliten ska skapa säkerheten för människorna (Wilcox, 2010: 67). Till skillnad från exempelvis realister som ser fred som ett tillstånd utan direkt våld och där statens säkerhet är av högsta prioritet, så ser feminister fred som ett multidimensionellt tillstånd med frånvaro av alla sorters våld, och där man främst fokuserar på individens säkerhet (Sjöberg, 2010: 4). Feminismen ser säkerhet på detta vis eftersom de pekar på att strukturellt våld ofta påverkar marginaliserade grupper som kvinnor och utsatta minoriteter, och därmed är deras säkerhet den viktigaste att prioritera för att kunna uppnå en inkluderande fred (Sheehan, 2005: 118). Feministisk teori är även sprungen ur kritiken gentemot exempelvis realismen som hävdar att statens och männens roll bör privilegieras (Wadley, 2010: 39). Feminismen pekar på att genom att se staten som en unitär enhet gör att man inte tar hänsyn till de olikheter som finns inom staten (Wadley, 2010: 40). Med ett traditionellt säkerhetsperspektiv, som inriktar sig på nationell säkerhet där militären ansvarar för säkerhet, riskerar livskvaliteten att försämrans framförallt för kvinnor (Steans, 2006: 70). Denna militarism ses av feministisk teori som motsatsen till arbetet för jämlika sociala, politiska, och ekonomiska former av fred (Steans, 2006: 63). Det finns alltså ett kritiskt synsätt hos feminismen mot de traditionella IR-teorierna, vilket utmynnar i dess fokus på individens säkerhet istället för institutionernas (Detraz, 2012: 11).

Jill Steans pekar på hur feminister anser att våld inte endast bör betraktas som en specifik handling, utan även som en del av en komplex kontext som även involverar institutioner och deras organisation (2006: 69). Då kvinnor i krig ofta blir förpassade till offer, och inte som delaktiga i konflikten eller dess lösning, anser Skjelsbäck & Smith att detta leder till ökade strukturella våldsformer (2001: 5). Man ser även att både rollen som försvarare och försvarad är gender-baserade då dessa tillskrivs maskulina och feminina drag (Sheehan, 2005: 126; Wadley, 2010: 44). Män och stater anknyter sig ofta till hegemonisk maskulinitet för att anta rollen som försvarare av de som är mindre maskulina. Detta för att bli sedda som seriösa och därmed få trovärdighet samt för att kunna förbättra sin position i den hierarkiska patriarkala ordningen (Wadley, 2010: 50). Med detta patriarkala synsätt tvingar man de som är behov av beskydd, kvinnor och barn, in i en underlydande roll (Wadley, 2010: 51).

2.4 Feministisk teori och fred

Att använda sig av ett feministiskt perspektiv innebär att man ser gender som en variabel som är viktigt att ta i beaktning när man diskuterar IR (Steans, 2006: 28).

Feminister inom IR är fokuserade på ett antal olika arbetssätt för att uppnå sina mål att kunna leva i ett jämställt och fredligt samhälle. Dessa arbetssätt är exempelvis att lyfta kvinnor och deras kunskap, belysa hur ojämlikheter skapas och reproduceras och att kritisera mainstream IR-teorier (Steans, 2006: 27-28).

Att kontrollera kvinnors utrymme är ofta förekommande former av maktutövning i fredsprocesser och detta leder till exkludering och marginalisering (Kvinna Till Kvinna, 2012: 107). Kvinnor behöver utrymme, resurser och fysisk säkerhet för att kunna utvecklas och påverka sin omgivning. Detta försvåras då staten är upptagen med vad man kallar den nationella säkerheten istället för en individuell säkerhet (Steans, 2006: 68). Det finns flera exempel på fall där fredsavtal har utslutit både kvinnor och ett feministiskt perspektiv. Ett exempel på ett fredsavtal där kvinnor utslöts var fredsavtalet på Balkanhalvön, nämligen Dayton-avtalet som skrevs på 1995 (Kvinna Till Kvinna, 2012: 105). Vikten av att kvinnor får delta i fredsprocesser på jämställda villkor men även i politiken generellt är ett måste i riktning mot att förändring ska kunna uppstå. Med kvinnors medverkan i fredsprocesser kan man belysa fler aktörer som är involverade i konflikten och inte bara de stridande parterna (Skjelsbäck & Smith, 2001: 10-11). Fredsavtal representerar en nations politiska ambition och deras bestående karaktär. Om kvinnor inte nämns i fredsavtalet är det tecken på att kvinnors innehar en marginaliserad roll i samhället (Bell & O'Rourke, 2010: 948).

Konflikter leder ofta till socio-ekonomiska konsekvenser som exempelvis fattigdom, vilket till stor del drabbar främst kvinnor. Det finns alltså olika konsekvenser av våld som kan beräknas som könsbaserade. Dessa konsekvenser måste tas hänsyn till i ett eventuellt fredsavtal för att kvinnor ska kunna få en chans till en meningsfull medverkan i samhället (Tuft, 2001: 154). Ett annat problem som feministisk forskning ofta påpekar är att kvinnor ses som offer istället för medverkare, vilket är ofta förekommande i fredsprocesser. När kvinnor ses som offer utan aktörskap riskerar fredsbyggandet att inte återspegla de komplexa aspekter associerade med gender (Detraz, 2012: 92). Detta kan återkopplas till ovanstående om att kontrollera kvinnors utrymme.

Genom att inkludera ett gender-perspektiv avser man blottlägga ojämlikheter och diskriminering (Skjelsbäck & Smith, 2001: 11). Ännu en anledning till att inkludera ett gender-perspektiv i fredsavtalet är att man då kan eliminera de många gender-, klass-, regionala-, och kulturella ojämlikheterna som råder i landet, vilka ofta kan vara roten till en konflikt. Om dessa inte inkluderas uppstår svårigheter med att lösa de problem som finns eftersom konflikter påverkar män och kvinnor olika (Tuft, 2001: 152).

3 Material och avgränsningar

Primärmaterialet kommer att utgöras av delar av fredsavtalet mellan Colombias regering och Farc-gerillan. Under arbetets gång kom det en reviderad version av fredsavtalet som inte hade översatts till engelska vilket gjorde att uppsatsen fick förhålla sig till det fredsavtal som slöts i augusti 2016. De delar som kommer att analyseras är avsnitt 2, 3 & 5. Denna avgränsning har gjorts på grund av att avtalet är väldigt omfattande samt att det finns delar av dokumentet som är mer relevanta för vår frågeställning än andra. Dessa behandlar områden som fred och deltagande, säkerhet, och offer, medan de uteslutna avsnitten behandlar exempelvis drogtillverkning och landsbygden, vilket inte ligger inom uppsatsens syfte.

Avtalets andra kapitel fokuserar främst på fredsbyggande genom demokrati där man vill främja ett pluralistiskt deltagande, främst för kvinnor. Fredsavtalets tredje kapitel är tredelat och avser säkerhet genom en bilateral vapenvila, återintegrering av militanta samt riktningen mot avskaffandet av våld. Detta är relevant för att se hur diskurser kring våld beskrivs i materialet, vilket feministisk teori hävdar är vitalt för att belysa det våld som kvinnor utsätts för. Det femte kapitlet fokuserar på de som fallit offer i den långvariga konflikten. Dessa människor har fråntagits sina mänskliga rättigheter och man vill här reparera de skador som åsamkats dem.

4 Metod

I denna del kommer uppsatsens forskningsmetodik att beskrivas, d.v.s. hur analysen kommer att systematiseras för att sedan kunna diskuteras. Eftersom det valda primärmaterialet är begränsat till textform kommer en kvalitativ textanalys att användas (Bergström & Boréus, 2012: 356). Kvalitativa textanalyser används då man önskar göra närläsningar av det valda materialet för att kunna ställa frågor till texten (Esaiasson m.fl., 2012: 210). För att kunna ställa dessa frågor kommer en feministisk kritisk diskursanalys att göras, och detta val av metod diskuteras nedan. Analysen kommer sedan systematiseras genom framförallt två dimensioner ur Norman Faircloughs tredimensionella modell vilket kombineras med litteraturöversiktens teorier gällande säkerhet, gender och feminism.

4.1 Metodval

Den metod som har valts för att kunna besvara uppsatsens frågeställning är en feministisk kritisk diskursanalys (Feministisk KDA). Att addera ordet "kritisk" till en analysmodell innebär att man vill se en förändring av rådande strukturer och normer (Lazar, 2005: 3). Valet av metod gjordes i och med att den behandlar frågor om makt och att den är grundad på en kritisk teoretisk ansats (Bergström & Boréus, 2012: 356). Något som är relevant och viktigt att ta upp är att uppsatsen endast kommer använda en diskursanalys metod, och inte exempelvis diskursteori. Detta eftersom den feministiska kritiska teorin är mer relevant till uppsatsens frågeställning. Metoden anses vara mer öppen än till exempel en innehållsanalys som ofta har strikta ramar och tillvägagångssätt (Bergström & Boréus, 2012: 352), vilket gynnar uppsatsens syfte.

Begreppet diskurs har beskrivits av Annika Björkdahl och Johanna Mannergren Selimovic som "Discourse is more than language. It is a system of exclusionary practices and structures: not just labels, but assumptions, absences and social expectations" (2015: 314), vilket innebär att en mer djupgående analys av vad som faktiskt står i materialet är vitalt för att kunna förstå strukturerna och diskurserna som finns där.

Feministisk kritisk diskursanalys används för att kunna förstå hur språket är utformat och används, då kritiska diskursanalyser ser på dessa som former av social praktik (Bergström & Boréus, 2012: 356). Man vill kunna analysera hur språket formar verkligheten och se hur människor uppfattar världen (Esaiasson mfl, 2012: 212). Laura J. Shepard pekar på hur diskursanalyser överlag är en

relevant modell för att kunna förstå de institutionella maktrelationer som vanligtvis existerar i policydokument (2008: 384), då den ämnar besvara frågor som berör makt och identiteter (Bergström & Boréus, 2012: 348).

Feministisk teori och kritiska diskursanalyser är förenliga då de båda har likheter med varandra, speciellt i deras kritik mot traditionella ideologier, teorier och metoder. Diskurser, anser kritisk diskursanalys, både konstruerar sociala identiteter samt vidmakthåller befintliga sociala relationer (Bergström & Boréus, 2012: 374). När man då ämnar rikta kritik mot de patriarkala maktstrukturerna som upprätthålls genom lingvistik i olika material lämpar det sig att använda en feministisk kritisk diskursanalys (Feministisk KDA). Denna modells mål är att visa på de komplexa förhållanden som rör gender, hierarkier och makt, och hur dessa är producerade, bibehållna och utmanade i olika kontexter (Lazar, 2007: 142, 149), till skillnad från andra liknande analysmodeller som inte är lika explicita utan mer generella (Lazar, 2007: 143). Eftersom gender-diskriminering, enligt feministisk KDA, ofta är standardiserat i textbaserat material lämpar sig denna modell för att kunna belysa dessa former av dominans och makt (Lazar, 2007: 147). Man analyserar hur dessa fenomen tillsammans med presentationen av människors relationer och identiteter framställs (Lazar, 2007: 150).

Genom att genomföra en feministisk KDA är förhoppningen att kunna synliggöra eventuella subtila/dolda antaganden där den hegemoniska maktrelationen mellan kvinnor och män är diskursivt producerad och reproducerad. Då Colombias fredsavtal sägs ha tagit hänsyn till ett genderperspektiv blir det mer sannolikt att analysen stöter på mer subtila antaganden än konkreta och uppenbara exempel baserade på den hegemoniska maktrelationen. Nästa avsnitt kommer att behandla valet av analysmodell och hur analysen kommer att utformas.

4.2 Tillämpning och modell

Det finns flera sätt att strukturera en diskursanalys på. Ett möjligt tillvägagångssätt hade kunnat vara att presentera sin analys genom att fokusera på och strukturera analysen efter den metadiskurs som framkommit. Då en kritisk diskursanalys främsta uppgift är att synliggöra hur texters utformning bidrar till konstruktioner och reproduktioner av diskurser, och hur diskurser påverkar människors faktiska beteenden (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 72-76), kommer en modell som kan analysera dessa genom olika begrepp att användas.

För att underlätta kartläggningen av rådande diskurser som producerar och reproducerar ojämlika maktförhållanden gällande gender och säkerhet i utvalda delar av avtalet tar vi hjälp av främst två dimensioner av Faircloughs tredimensionella modell. Denna utgår vanligtvis från tre steg; en lingvistisk analys av text, analys av diskursiv praktik och därefter en analys av den sociala praktiken. Den lingvistiska analysen studerar språkbruket och textens egenskaper.

Detta steg kan visa på hur begrepp som gender presenteras genom specifika ordval och formuleringar. Syftet med det andra steget; en diskursiv dimension, är att analysera hur texter produceras, distribueras och konsumeras, och vilka som är avsändare respektive mottagare (Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 85-86). Man avser även bestämma huruvida texten har hög eller låg interdiskursivitet; det vill säga om den är skriven för att förändra eller för att bibehålla traditionella diskurser (Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 87). Det sista steget är, som tidigare nämnt, en analys av den sociala praktiken. Detta steg förenar de två föregående för att kunna analysera hur man brukar eller kan omsätta dessa i social praktik. Den försöker även kartlägga de delvis icke-diskursiva sociala och kulturella relationer och strukturer som skapar ramen för den diskursiva praktiken. Detta kan tänkas leda till en bredare förståelse för hur diskurser konstrueras och upprätthålls. Detta steg kommer dock inte att genomföras systematiskt i analysdelen då uppsatsen inte syftar till att undersöka de sociala kontexter och relationer som existerar inom landet. En diskussion kring detta utifrån vår förförståelse och den kunskap som analysen har bidragit med kommer dock att göras i viss utsträckning i diskussionskapitlet. Det är dock viktigt att ännu en gång påpeka att inga förhastade slutsatser kommer att dras då ingen systematisk analys av den sociala praktiken kommer att genomföras. Samtliga steg kommer att kombineras med en feministisk KDA.

Operationalisering av centrala begrepp innebär att en teoretisk definition tilldelas en eller flera operationella indikatorer - mätinstrument (Esaiasson m.fl., 2012: 55). För att kunna mäta hur mycket och på vilket sätt som ett feministiskt perspektiv har inkluderats i valda delar av fredsavtalet krävs det en operationalisering av begrepp. Förhoppningen är att exempelvis kunna applicera feministisk teori om gender på det valda materialet för att kunna utröna hur diskursen om offer har producerats och reproducerats. Begrepp som analysen kommer att utgå ifrån är beskydd, deltagande, offer, kvinna, gender, säkerhet och våld. Dessa begrepp kan ha olika betydelser under olika kontexter, till exempel har säkerhetsbegreppets olika betydelser ur ett feministiskt perspektiv beskrivits i det teoretiska kapitlet. Begreppen kan främja analysen och diskussionen genom att man då kan studera exempelvis huruvida kvinnors säkerhet framställs på ett annorlunda sätt än männens. Dessutom kan det bistå den med att kunna ta reda hur detta görs och hur det framställs inom området gender och säkerhet.

Inledningsvis kommer dock analysen att börja med en ordräkning av relevanta ord. Detta för att få en överskådlig blick av fredsavtalet. Eftersom det ofta råder en hierarkisk gender-ordning där maskulina och feminina drag associeras med och tillskrivs ett kön faller det sig naturligt att titta på orden Men (Män) och Women (Kvinnor). Skillnaderna mellan könen är något som fredsavtalet försöker bemöta genom att inkludera ett genderperspektiv vilket gör det rimligt att även räkna ordet Gender. Ett genderperspektiv syftar inte enbart till personer som uppfattar sig själva som heterosexuella och av könet man eller kvinna. Därför är det av intresse att även inkludera ordet LGBTI (engelska ordet för HBTQI) som är ett samlingsord för flera grupper av människor som inte ser sig som heterosexuella

kvinnor eller män. Denna översiktliga ordräkning kan visa på en första syn på huruvida fredsavtalet följer rådande diskurser som har gällt majoriteten av andra fredsavtal eller om det är ett försök till en förändring.

De ord som kommer att räknas i dokumentet är:

Women + Woman

Gender

LGBTI

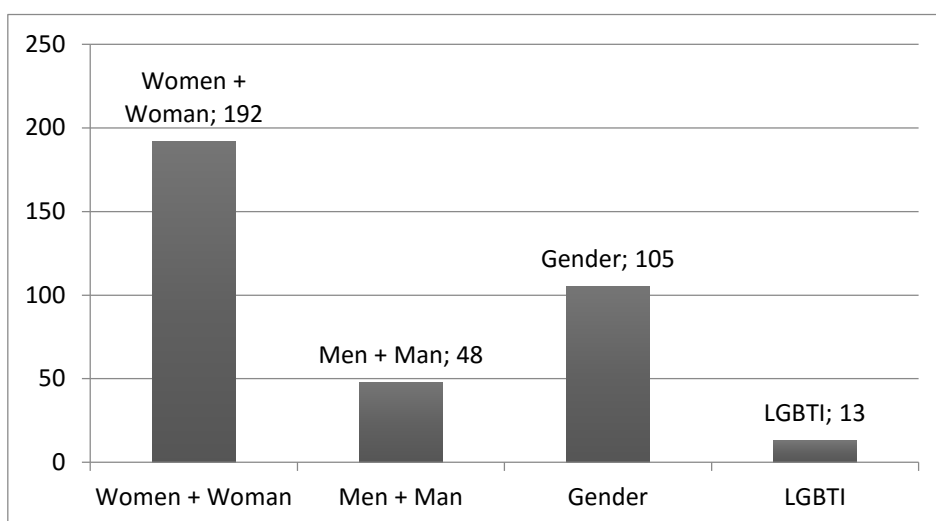
Man + Men

Vidare kommer en närläsning av fredsavtalet att göras för att kunna analysera språkbruket, de diskurser som kan tänkas framträda samt dess kontext genom de två första stegen i Faircloughs tredimensionella modell.

4.3 Validitet och reliabilitet

Diskursanalyser har generellt sett haft svårt med att uppnå en god intersubjektivitet. Detta är ofta på grund av att diskursanalyser är mer öppna för hur analysverktyg ska se ut (Bergström & Boréus, 2012: 405). Mer utvecklade analysverktyg ökar möjligheten till god intersubjektivitet. Det är även viktigt att vara tydlig med att förklara processen runt hur man kommit fram till resultaten av studien. Genom att använda sig av citat höjs genomskinligheten i studien, då läsaren med lätthet kan koppla analysen till vad som står i materialet (Bergström & Boréus, 406).

4.4 Ordräkning

Ordräkningen visar på att kvinnor nämns fler gånger än vad män gör. Detta är uppfriskande att se då Bell och O'Rourke forskning visade på att en överlägsen majoritet av fredsavtal inte tog hänsyn till kvinnor eller hade nämnt kvinnor i fredsavtalen (2010). Även om fredsdokumentet visar på att kvinnor nämns ofta är det viktigt att analysera var i texten orden nämns, och hur de nämns i relation till varandra, (Bergström & Boréus, 2012: 393), vilket gör att en kritisk diskursanalys är mest lämpad för arbetets syfte och frågeställning.

Som tidigare nämnt fanns det ett intresse av att inkludera begreppet HBTQI (i engelsk översättning LGBTI) trots att detta kommer inte att vara ett fokus för studien. Ordräkningen visar att fredsavtalet tar hänsyn till fler marginaliserade grupper än just kvinnor. Detta är dock inte alls i samma utsträckning som just kvinnor, och kommer inte vidare att analyseras då feministisk teori inte främst inriktar sig på detta.

Med denna överskådliga blick på materialet ser avtalet ut att vara banbrytande för kvinnors kamp mot att få inkluderas. Det är dock viktigt att man inte drar några förhastade slutsatser från denna ordräkning eftersom detta skulle kunna resultera i en felaktig bild av avtalet ur ett feministiskt perspektiv. Därför kommer nästkommande avsnitt av analysen att fokusera på de diskurser och underliggande meningar som framkommer efter närläsningar av materialet och efter den lingvistiska analysen, med förhoppningar om att kunna dra slutsatser som speglar i vilken utsträckning som avtalet har tagit hänsyn till ett genderperspektiv.

5 Analys

I detta avsnitt kommer det valda primärmaterialet att analyseras med hjälp av en feministisk KDA genom Faircloughs tredimensionella analysmodell. Ett val av olika operationella begrepp har gjorts, och dessa kommer att guida analysen av diskurserna eftersom detta förtydligar det feministiska perspektivet. I analysen kommer fredsavtalet att citeras ett flertal gånger för att visa på transparens, och för att underlätta flytet i läsningen kommer Colombias fredsavtal hädanefter att förkortas till CFA, ex: (CFA, 2016:xx).

Gällande avtalets formalia så är det formellt skrivet och i enlighet med hur man traditionellt skriver fredsavtal. Språkbruket är akademiskt med en stil som liknar FN:s säkerhetsråds resolutioner där man använder sig av ord som exempelvis "Recalling [...]" (CFA, 2016: 1). Man presenterar även riktlinjer och mål som ämnas uppnås av de involverade parterna. Det påpekas dock att mer specifika tillvägagångssätt och planer kommer att distribueras senare till involverade parter och inkluderas därmed inte i själva avtalet.

5.1 Statens roll och säkerhet

5.1.1 Lingvistisk analys

Att staten och andra aktörers roller nämns flera gånger i avtalet är högst vidkommande att analysera då de är de parter som har formulerat och skrivit på det. Detta för att se vilket språkbruk som förknippas med de olika aktörerna, och i vilken kontext de nämns.

"Government will employ a multidimensional approach to strengthen, focus, and deploy its maximum institutional capacity to prevent, dismantle, and neutralize any potential source of violence against those who exercise politics, and will take all necessary measures to ensure the non-resurgence of paramilitary groups" (CFA, 2016: 32).

Om man studerar det ovanstående citatets språkbruk kan man se att dokumentet använder sig av ord som är värdeladdade och har en maskulin konnotation. Ordet

“will” markerar en framtid och att staten därmed kommer att agera i framtiden. Styret förknippas med ord som “neutralize”, “prevent, och “dismantle” vilket är aktiva handlingar. Detta gör att staten ses som en aktiv aktör och inte som en passiv åskådare. Dessutom har ordet “neutralize” (kan översättas till oskadliggöra) en stark värdeladdning eftersom det kan kopplas till våld; att med våld motverka andras aktörers våld. Styrka är ett maskulint attribut och våld är ett uttryck för styrka i dess extrema form.

“The Government will provide the resources necessary to ensure the protection of leaders (men and women) who participate in politics, in accordance with their specific needs.” (CFA, 2016: 32)

Det ovanstående citatet är återigen en beskrivning av regeringen som den aktiva och ansvarstagande aktören. Här skildras regeringen dessutom som en försörjare av nödvändiga resurser genom ordet “provide”. men även som ansvarig för beskydd; “protection” av de som deltar i politiken. Just deltagande är ett begrepp vilket kommer att diskuteras senare i analysen. Om det endast är staten som associeras med beskydd kan det vara ett tydligt tecken på att denna är den dominanta hegemoniska aktören i en maskulinitetsmodell (Wadley, 2010: 51). Att stater ska kunna ses som en effektiv beskyddare är viktigt för ens roll som en maskulin aktör; ju bättre utförande av sitt uppdrag som beskyddare desto större legitimitet får den i ett gender hierarkiskt internationellt system (Wadley, 2010: 50), vilket ofta premieras av realismen (Wilcox, 2010:67).

Då rollen som staten iklar sig är maskulin så förpassas dess motsats, invånarna, till att vara feminina och i behov av beskydd vilket enligt Sjöberg är ett vanligt tecken på maktutövning. Dessa roller leder även till ojämlika förhållanden och relationer mellan makthavarna och invånarna (Wadley, 2010:51).

Ett annat exempel på hur våld förknippas med staten, beskydd och maskulinitet är där avtalet hävdar att staten bör ha ett vålds- och vapenmonopol för att kunna erbjuda säkerhet åt befolkningen (CFA, 2016:83):

“Similarly, it will prioritize a review of the rules on private safety and security services, ensure that these services do not perform military, police, or state security functions, and update rules on private safety and security services. Regulations regarding the weapons allowed for use by these services will also be reviewed to ensure that only the Armed Forces are permitted to use weapons specifically designed for the military.”

För att kunna få till ett avskaffande av våld ställs ett antal kriterier upp i avtalet som måste uppfyllas. Man fokuserar i första hand på det direkta våldet och att man måste reglera vapentillgången för att kunna få kontroll. För att kunna göra detta vill man även avskaffa den organiserade brottsligheten som har genomsyrat landet och statens institutioner (CFA, 2016: 84). Detta kan ses som ett steg som är förenligt med feministisk teori då det avser arbeta för att avskaffa fler sorters våld

än det direkta då organiserad brottslighet kan tänkas bidra till ojämlika och exkluderande strukturer i samhället. Gender och sexual violence omnämns dock ett antal gånger “[...] other less visible, but no less painful, forms of victimization, such as sexual violence, psychological impacts, or the simple fact of having to live in fear” (CFA, 2013:113). Man anser att dessa kriterier även måste “[...] help guarantee effective administration of justice in cases of gender violence, with proceedings that are free from gender- and sexual orientation-based bias, and that provide for penalties commensurate with the seriousness of the offense” (CFA, 2016:68). För att skipa rättvisa åt de offer som har utsatts för dessa sorters våld kommer man att “Experts with knowledge on gender violence and justice will be sought” (CFA, 2016:73). Detta är problematiskt då man inte understryker vikten av det, utan endast nämner det kort. Man hade kunnat förstärka detta för att visa att man avser ägna resurser åt det.

I följande citat ställer man sig någon form av tacksamhetsskuld till Farc-gerillan då man nämner att utan deras hjälp så hade man inte kunnat få till bland annat en fredlig lösning. De formuleringar som används pekar på att Farc-gerillan ses som de våldsamma och oregerliga, och att gerillan tvärtemot sin karaktär, har gjort en kraftanstängning för att hjälpa den “goda sidan”. På detta vis ger man dem en underordnad roll och pekar på hur de måste transformeras från våldsamma till fredliga för att kunna bli en legitim politisk aktör:

“The reintegration process confirms the FARC-EP’s commitment to helping to end the armed conflict, becoming a legal political subject, and making a decisive contribution to an effective national reconciliation, peaceful coexistence, non-repetition and the transformation of the conditions that gave rise to violence in our national territory and enabled it to persist (CFA,2016:60).

Gällande sättet att se på säkerhet och vem och vad som innefattas av det i avtalet så definierar man det på följande vis:

“[...] security is defined as “a modern concept of security in the framework of the end of the conflict, qualitatively new and founded on respect for human dignity, the promotion and respect of human rights and the defense of democratic values, especially the protection of the rights and liberties of the politically active, and particularly those who at the end of armed conflict are transformed into political opponents and who must therefore be recognized and treated as such, the Government will establish a new Comprehensive Security System for Political Activity.”“ (CFA, 2016: 287).

Teoriavsnittet “feministisk teori och säkerhet” påvisade hur traditionell säkerhet utgår från att statens säkerhet är i fokus. Med fredsavtalets definition rör man sig bort från denna traditionella syn och mot ett mer “modern concept of security” (CFA, 2016: 287). Likt feministisk teori är det fokus på individers säkerhet och deras rättigheter “[...] a concept of security that is centered on the individual[...].” (CFA, 2016: 287). Definitionen av säkerhet överlappar med feministisk teori även

i och med åsikten om att fred inte enbart innebär avsaknaden av direkt våld (vapenstillestånd) utan även att individers rättigheter som exempelvis mänsklig värdighet och politisk frihet respekteras.

För att kunna distribuera resurser till utsatta grupper har regeringen avsatt pengar i budgeten som omnämns i avtalet. Detta främst för att främja deltagandet i politiken, och möjligheter för fler människor att få sina rättigheter tillgodosedda, vilket enligt avtalet kommer att övervakas av regeringen (CFA, 2016: 44). Man kommer även att starta en tv-kanal under statlig kontroll där alla legala politiska partier och rörelser kommer att ha möjlighet att sprida sina politiska budskap (CFA, 2016: 46), för att visa på den opartiska rollen som staten iklär sig. Detta innebär ett förenklat tillvägagångssätt och utökat utrymme för exempelvis kvinnorättsorganisationer att kunna sprida sina åsikter till befolkningen.

5.1.2 Diskursiv analys

Vad som har framkommit av den lingvistiska analysen är att man använder sig av värdeladdade ord för att fastställa hierarkin och strukturerna som produceras och reproduceras i det valda materialet. Man kan se hur staten framställs som en maskulin dominant aktör som kommer att ha fullständig makt att tillgodose invånarnas rättigheter, vilket kan tänkas förminska andra aktörer som sociala rörelser och organisationer som främjar kvinnors rättigheter. Detta motsägs senare i analysen gällande avsnittet om deltagande där staten önskar öka möjligheterna för att alla ska kunna bilda partier och rörelser, men är ändå viktigt att belysa då det inte endast handlar om den politiska sfären utan allt runtomkring. Här kan man se ett exempel på hög diskursivitet då två diskurser i samma material motsäger varandra.

En positiv aspekt av avtalet enligt feministisk teori var att definitionen av säkerhet beskrevs mer omfattande och har ett tydligt fokus på individens säkerhet, vilket gör att den kan fånga in ett bredare våld. Frågor kan dock ställas gällande huruvida denna definition verkligen genomsyrar hela avtalet. Den lingvistiska analysen påpekade hur säkerhet definieras som individuell i avtalet, men att denna definition inte tycks efterföljas i resterande text, utan att man ofta fokuserar på de stora aktörerna som regeringen och Farc-gerillan och inte individerna. Denna problematik är ofta förekommande i fredsavtal, vilket påpekades i teoriavsnittet av feminismen som anser att man inte bör se staten som en unitär enhet eftersom man då inte tar hänsyn till de ojämlikheter som finns inom staten. Feministisk teori kan tänkas lyfta kritik mot avtalets säkerhetsdiskussioner då de anser att säkerhet är frånvaro av krigshot, osäkra arbetsförhållanden och ekonomisk utsatthet, vilket inte diskuteras i någon större utsträckning i avtalet (Wilcox, 2010:67). Detta pekar ännu en gång på metodens relevans för analysens djup då man ämnar belysa de institutionella maktrelationer som ofta existerar i just policydokument (Shepard, 2008:43).

När man väl definierar våld i materialet är det oftast med ett traditionellt fokus på det direkta våldet och det hade troligtvis kunnat gynna avtalet att beskriva mer om strukturellt våld och kulturellt våld. Dessa våldsformer måste också avskaffas för att få till en långvarig och hållbar fred, och då specifikt för kvinnor då konsekvenserna av konflikter ofta resulterar i att de blir väldigt utsatta och förtryckta (Tuft, 2001:154).

Genom att studera ordräkningen i början av analysdelen kan man se att begreppet gender nämns ofta, men om man gör närläsningar kan man se i vilken kontext de nämns, och ännu mer intressant: var det inte nämns. Som teoridelen framhäver så krävs det att man tar begreppet i beaktning för att uppnå en inkluderande fredsprocess och kunna arbeta mot ett samhälle utan våld (Sjoberg, 2013: 279, 283). Då gender avser belysa de sociala maktrelationer som finns hade det varit till avtalets fördel om det hade lyfts mer och i rätt kontext.

En intressant aspekt i fredsavtalet var avsändare och mottagare. Författarna till avtalet är delvis den Colombianska regeringen vilket ger oss en indikation till varför staten beskrivs som den gör i fredsöverenskommelsen. Att staten vill beskriva sig själv med maskulina attribut med hjälp av språkbruket kan vara ett tecken på en gender-hierarkisk relation där maskulina element premieras (Sjoberg, 2013:86). Statens position gentemot andra är redan ojämnr men även om man öppnar för andras inflytande vill man fortfarande befästa sin position i gender hierarkin.

5.2 Framställningen av kvinnor

5.2.1 Lingvistisk analys

I uppsatsens kapitel "Ordräkning" visas det tydligt att ordet kvinnor nämns upprepade gånger i fredsavtalet. Det faktiska antalet gånger som kvinnor nämns säger inte mycket om hur kvinnor framställs i det faktiska dokumentet, utan det är kontexten som de nämns i som är det viktiga. Även gender-begreppet nämns ett flertal gånger, vilket kan påvisa en medvetenhet kring området och dess relevans för fredsprocesser.

Vanligt förekommande i fredsavtalet är att kvinnor beskrivs i samband med sårbarhet. Adjektivet sårbar förknippas med att någon är känslig, ett klart feminint kännetecken. Dessutom tillsätts superlativet "mest" till adjektivet för att ytterligare cementera att kvinnor tillhör grupperna som är sårbara och därmed innehar en utsatt roll. Exempel på hur kvinnor beskrivs som sårbara, "most

vulnerable”, är många (CFA, 2016: 35, 115-116), och de nämns ofta i samband med andra marginaliserade samhällsgrupper:

“Special emphasis will be placed on the most vulnerable populations, campesinos, women, indigenous and Afro-Colombian communities, and the LGBTI population.” (CFA, 2016: 44)

Att marginaliserade grupper, framförallt kvinnor, framställs som sårbara är tecken på att man anser att de är i behov av beskydd. För att ytterligare bekräfta kvinnors sårbarhet betonar fredsavtalet att kvinnor är kopplade till specifika risker, “[...] specific risk facing women [...]” (CFA, 2016: 67). Det blir problematiskt när alla kvinnors återges på samma sätt likadant som det kan vara bekymmersamt om alla män porträtteras som förövare (Detraz, 2012:92), eftersom denna uppdelning påverkar hur mottagaren ser, tolkar, och organiserar världen utifrån givna identiteter och normer (Sheehan, 2005: 116).

Då socialt konstruerade roller tillskriver kön olika egenskaper (True, 2013:254) (Parashar, 2010:169-180) är det viktigt att analysera hur detta görs i det valda materialet. Om man jämför språkbruket som beskriver kvinnor respektive män så beskrivs män inte explicit självständigt i något sammanhang utan det är isåfall tillsammans med kvinnor, “men and women” (CFA, 2016: 45, 52, 61, 62, 63). Inte heller kan man se att männen har karaktäriseras med någon specifik egenskap, till skillnad från kvinnors egenskaper som beskrivs med ord som sårbarhet och offerskap. Redan här kan man fastställa en könsmaktsordning då maskulinitet personifieras framförallt av staten och det feminina sårbarhet/utsatthet är associerat till marginaliserade grupper som kvinnor. Männen tilldelas alltså inga specifika attribut i fredsdokumentet, vilket bidrar till slutsatsen att avtalet är skrivet utifrån ett maskulint perspektiv. En intressant aspekt är att trots att kvinnan tillskrivs ett antal olika attribut är det svårt att hitta exempel på där kvinnan beskrivs som en aktiv aktör, som för sin egen talan. I teoridelen påpekades det att om kvinnor endast porträtteras som offer utan aktörskap blir det svårt att synliggöra alla olika aspekter kopplade till gender.

Avtalet diskuterar olika former av politiskt deltagande, och ett inkluderande sådant framhävs ofta vara av största vikt för att kunna uppnå en långvarig och hållbar fred. Detta kommer, enligt fredsavtalet, att genomföras på följande vis:

“The Commission will launch a process of broad, pluralistic, and balanced participation in which various voices will be heard and differing visions examined, first the voices and visions of the victims--individual or collective--on any circumstance relating to the conflict, and then the voices and visions of those who directly or indirectly participated in the conflict and of other significant actors.” (CFA, 2016:119).

Man önskar belysa vikten av att lyssna på offrens åsikter i första hand, och sedan på de som direkt och indirekt medverkande i konflikten. Då Farc-gerillan kommer

att erkännas som ett politiskt parti vill man i avtalet även lyfta att alla invånare har möjligheten att engagera sig politiskt: “civil society will participate actively in the measures, including the new political movement emerging from the FARC-EP and its members’ transition to legal political activities as they are reincorporated into civilian life” (CFA, 2016:69). Valdeltagandet i det senaste kongress- och presidentvalet var endast 48% (Landguiden), och staten kommer därför att öka bidragsgivandet till alla nya partier och rörelser (CFA, 2016:43). Man trycker på att alla ska ha möjlighet att rösta, oavsett vilken grupp i samhället man tillhör eller hur man identifierar sig (CFA, 2016:44). Detta visar på att man är beredd att ge ifrån sig lite av makten till invånarna, vilket tyder på att man anser att detta är den rätta vägen att gå.

Deltagande är något som fredsavtalet har ägnat ett helt kapitel åt men det är även ett återkommande område genom hela dokumentet. Något som tittades närmare på var hur kvinnor beskrivs i samband med deltagande. I avtalet önskar man generellt ett bredare deltagande från landets befolkning men ofta nämns kvinnor som en specifik grupp som man vill se ett ökat deltagande från:

“The National Government will adopt measures to facilitate the effective participation of women in this effort, including measures that remove obstacles to participation due to their childcare and reproductive responsibilities.” (CFA, 2016:52)

Ovanstående citat sänder dubbla budskap. Den nationella regeringen kommer å ena sidan att i någon framtid att anta åtgärder för att underlätta kvinnligt deltagande, och å andra sidan så ses kvinnan här som framförallt en moder vars ansvar är barnavård och reproducering (att föda barn). Kvinnor sammanlänkas dessutom även ibland med barn, “women and children” (CFA, 2016:115). Kombinationen av att vara en mor och att delta i politiska processer är problematiskt vilket leder till att vara kvinna blir ett hinder för deltagande. Det kan även tolkas som om att ta hand om barn inte är ett delat ansvar mellan män och kvinnor, och som Detraz pekar på så är det problematiskt att anse att det är alla kvinnors jobb att prioritera barnafödande, och att många utgår från att detta (Detraz, 2012:80). Samma författare riktar kritik mot FN-ledda missioner då de ofta, trots resolution 1325, målar upp kvinnor som en homogen grupp med drag så som offer och utan agenda (2012:81). I ett konservativt samhälle, likt större delarna av Colombia, är detta realiteten, men eftersom texten skriver om framtiden, då ord som “will” markerar framtid (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:89), där man vill anta (“adopt”) förändringar blir det en svår kombination. Kvinnan sätts under dubbla förväntningar där man måste kunna förena sitt modersansvar med ett samhällsengagemang till skillnad från männen vars ansvar är att endast vara mottagliga för kvinnligt deltagande.

5.2.2 Diskursiv analys

Att kvinnor porträtteras som offer eller mödrar är ett återkommande tema i fredsprocesser, vilket även kan ses i FN:s säkerhetsråd resolution 1325 (Detraz, 2012:79). Därför är det bekymmersamt att man ofta fortsätter på samma linje i detta fredsavtal. I en hegemonisk maskulin diskurs ser man kvinnor som ett passivt offer utan politiska ambitioner (Parashar, 2010:180). Fredsavtalets skildring av kvinnor stämmer mångt och mycket överens med den hegemoniska maskulina diskursen även om det finns ljuspunkter i avtalet som är värda att belysa. Fokuset på åtgärder som underlättar kvinnors deltagande tyder på att man ser kvinnor i samband med politiska processer, vilket är en ljuspunkt. Detta blir en motsats till en hegemonisk maskulin syn om kvinnors politiska ambitioner. I teoridelen beskrivs det hur en systematisk uteslutning och kontroll av kvinnors utrymme leder till marginalisering och exkludering (Kvinna Till Kvinna, 2012:107). Därför är det positivt till att man har inkluderat retorik till åtgärder för kvinnligt deltagande.

Något som kan ses som positivt av feministisk teori är att man i fredsavtalet har valt att inkludera gender-begreppet ett antal gånger. Detta eftersom man då anser att man lyfter kvinnors roll och att man erkänner att det finns patriarkala strukturer som privilegierar maskulinitet (Detraz, 2012: 5), och att man har skapat en större förståelse för konfliktens dynamik och orsaker (Sjoberg, 2013: 279,284-283). Det är dock viktigt att se var och hur det inte nämns i avtalet för att inte stirra sig blind på ordräkningen, eftersom det är när kvinnor ses som offer utan aktörskap som man inte kan se de komplexa aspekter som är associerade med gender (Detraz, 2012: 92).

Vad det gäller mottagare och avsändare är författarna till avtalet den Colombianska regeringen, Farc-gerillan samt representanter för de två länder Norge och Kuba vilka var garant för avtalet. Tittar man på könsuppdelningen av författarna till dokumentet är det endast två av 20 stycken medverkande som är kvinnor, en var för respektive regeringen och Farc-gerillan. Det är svårt att se hur och om detta har påverkat resultatet av dokumentet, vilket inte heller var uppsatsens ambition. Det är mindre sannolikt att författarna medvetet har etablerat en diskurs om kvinnligt offerskap utan det kan snarare ses som en återspeglning av Colombias patriarkala samhälle.

5.3 Diskussion

Genom att genomföra en feministisk KDA var förhoppningen att kunna synliggöra eventuella subtila/dolda antaganden där den hegemoniska maktrelationen mellan kvinnor och män är diskursivt producerad och reproducerad. Dessa antaganden resulterade i att olika diskurser kunde utrönas och kommer i detta avsnitt att diskuteras, bland annat med hjälp av Faircloughs tredje steg: analys av social praktik. Därefter är de centralt för feministiska KDA

att kritisera diskurser som upprätthåller en patriarkal social ordning som systematisk privilegier män över kvinnor som en social grupp (Lazar, 2007: 145).

De relationer som finns runt om i samhället mellan olika individer och grupper byggs upp av olika strukturer och hierarkier. Feministisk teori hävdar att dessa är mansdominerade, och förespråkar en förändring mot ett samhälle utan patriarkala normer och strukturer där kvinnor förpassas till underordnade. Diskurser produceras och reproduceras genom konstruktioner av sociala identiteter och dessa vidmakthåller befintliga sociala relationer (Bergström & Boréus, 2012: 374). Avtalet syftar till att förklara hur processen efter konfliktens slut kommer att se ut, och man tog tillfället i akt att förespråka en förändring från ett konfliktdrabbat samhälle till ett fredligt. Detta avser man göra med samverkan av andra samhällsorganisationer, däribland organisationer som företräder kvinnor. Förändring är något som eftersöks generellt i avtalet. Framförallt visar man genom sitt språkbruk på ånger och skuld känslor mot de drabbade offren i konflikten, samt en vilja att ge mer makt och utrymme för kvinnor och andra marginaliserade grupper inom politiken och civilsamhället.

En fråga vi har ställt oss efter genomförd analys är om avtalet utmanar status quo om ojämlika gender-relationer. Analysen visar på att fredsavtalet har tagit tydliga steg till att förespråka en förändring i rätt riktning för kvinnors deltagande och hur man behandlar säkerhet inom fredsavtal. Man kan se hur Colombias regering kan tänka sig ge ifrån sig lite av sin makt, men på detta vis pekar man på hur kvinnor i princip inte har haft någon makt innan, och de reduceras till en gender-roll där de porträtteras återigen som ett offer. Däremot finns det mycket som tyder på att fredsavtalet förhåller sig till i en diskurs som upprätthåller en patriarkal social ordning med en maktrelation som systematiskt privilegier män som social grupp över kvinnor. Den feministiska KDA-metoden tillsammans med teorikapitlet hjälpte oss att synliggöra subtila/dolda antaganden, vilket underlättade framförallt diskursanalysen av hur kvinnor framställdes. Att sätta etiketter på och tillskriva människor och grupper vissa egenskaper och roller innebär inte att inkludera ett gender-perspektiv, utan snarare tvärtom. Man bör istället problematisera relationerna mellan män och kvinnor, och dessa roller (Detraz, 2012: 81) för att kunna förstå hur dessa är uppbyggda och reproducerade.

Fredsavtalets tredje kapitel behandlar nedrustning och vapentillgången i landet kan kopplas till teorierna gällande hur gender-perspektivet ofta utesluts ur diskussionerna inom dessa områden (Detraz, 2012:79). Man kan här diskutera huruvida detta sker beroende på de attribut som tillskrivs män respektive kvinnor, eller om det beror på de hegemoniska maktrelationerna inom det patriarkala samhället. Då kvinnor ofta beskrivs som fredliga och för ickevåld, bör deras roll rimligtvis ha nämnts fler gånger i nedrustningsavsnittet än vad som gjordes. Man pekar istället på hur FN kommer ha den insamlade och rapporterade rollen kring vapenamnestin (CFA, 2016: 58), och ingenstans i det avsnittet nämns hur kvinnor kan delta för att motverka militarism och våld. Det är istället staten tillsammans med FN som bör ha kontroll över vapentillgångar och nedrustningen.

Att involvera kvinnor i fredsprocesser leder till exempelvis, som tidigare nämnt, ofta till att man kan belysa fler aktörer och inte bara de stridande parterna (Skjelsbäck & Smith, 2001: 10-11). Om man inte nämner kvinnor kan detta ses som ett tecken på att kvinnor innehar en marginaliserad roll i processerna (Bell & O'Rourke, 2010: 948), och därmed har man inte uppnått ett jämställt avtal.

Även om den faktiska verkligheten är sådan att kvinnor är mer sårbara än män i konfliktsituationer, anser feministisk teori att det inte bidrar till någon positiv förändring om man ständigt beskrivs som sårbar. På detta vis kan avtalet ses som ofullständigt och icke inkluderande. Att män inte beskrivs som en grupp på samma vis som kvinnor och att avtalet på detta vis utgår från maskulina diskurser indikerar hur man avser att arbeta mot en fred. Det är dock en förbättring jämfört med andra avtal då kvinnor och marginaliserade grupper omnämns många gånger i fredsavtalet, vilket förespråkas av FN (2015: 6-7). Att inkludera ett genderperspektiv innebär att man vill blottlägga ojämlikheter och diskriminering (Skjelsbäck & Smith, 2001: 11), vilket till viss del gjordes genom språkbruket. Att dra slutsatsen att detta räcker är dock inte möjligt, då de diskurser som har kunnat utrönas till viss del talar emot att man har använt sig av ett genderperspektiv.

En "förändring" (transformation) eftersöks genom hela avtalet, vilket leder till att man kan dra slutsatser om ånger och en vilja att ställa saker tillrätta. Till exempel anser man att "A democratic, participatory political culture must lead to greater integration of women, the most vulnerable social sectors, campesinos, indigenous and Afro-Colombian communities, and the LGBTI population". I detta citat fokuserar man inte endast på kvinnor, utan även på vad man anser är andra marginaliserade grupper i landet, vilket även det är ovanligt. Även om fredsavtalet förespråkar en förändring till förmån för kvinnors rätt till att delta i samhället så visar Colombias fredsavtal på det rådande patriarkala samhälle där männen som social praktik premieras över kvinnor, vilket detta citat belyser: "Ensure the participation of women in Plan design, discussion, monitoring, and evaluation by the Councils. Mechanisms for women's interaction with the approval authorities will be established." (CFA, 2016: 41). Detta citat demonstrerar hur männen har haft maktpositioner i Colombias statliga institutioner, att det inte har funnits något utbrett samspel mellan könen. Å andra sidan tas problem upp som kvinnor möter varje dag i ett patriarkalt samhälle. Fredsprocesserna har fått mycket input från civilsamhällesorganisationer som företräder frågor om kvinnors säkerhet och möjlighet till deltagande. Däremot är det svårt att hitta bevis i avtalet på om kvinnor enligt staten är kapabla till att skapa sitt eget skydd, då de själva tar på sig rollen som beskyddare.. Denna sociala struktur är i sig ett hot mot kvinnors säkerhet då man fråntar dem en del av sin frihet, vilket inte alls nämns i fredsdocumentet. Detta påvisar en traditionell diskursiv syn på säkerhet i avtalet, tillsammans med hur man definierar säkerhet och vem som är garanten för det, d.v.s., staten, till skillnad från den valda definitionen där man anser sig ha rört sig bort ifrån denna.

Att generalisera kvinnor till att de alla har upplevt konflikten likadant och därmed bör behandlas likadant är problematiskt enligt Detraz (2012: 79). På detta vis blundar man för de stora skillnader som kan finnas, och därmed även för det strukturella och kulturella våldet som olika kvinnor kan ha utsatts för på olika sätt. För att undvika detta hade man kunnat belysa att det existerar olikheter från individ till individ mer.

6 Slutsats

Då Sveriges regering uttalade sig om fredsavtalet användes formuleringar som "Världens första jämställda fredsavtal" (Regeringen, 2016). Slutsatsen som kan dras efter analysen är att detta mycket väl kan vara fallet, men det är långt ifrån jämställt i verkligheten. Det feministiska perspektivet har möjliggjort en analys där man med hjälp av språkbruk kunnat undersöka vilka diskurser som fredsavtalet producerar och reproducerar. Att titta på det valda materialet med feministiska gender-glasögon har möjliggjort en analys utifrån språkbruket och diskurserna som skapas genom detta som ett komplext mönster (Sjöberg, 2013: 284). På detta vis har uppsatsens frågeställning Hur kan Colombias fredsavtal förstås ur ett feministiskt perspektiv och i termer av gender och säkerhet? kunnat besvaras.

Teoriavsnittet behandlade områden såsom gender, grunderna inom feminism, och hur feminismen ser på våld, statens roll, säkerhet och fred. Detta för att kunna skapa en stabil grund för att kunna analysera det valda materialet genom ett jämställdhetsperspektiv och för att kunna knyta teori till empiri. Det valda materialet bestod av tre avsnitt ur Colombias fredsavtal som skrevs på av de inblandade parterna i oktober 2016, men som senare fick avslag i folkomröstningen.

Analysen har kunnat urskilja värdeladdade ord som reproducerade maktstrukturer och relationer som kan förklaras med hjälp av termerna gender och säkerhet. Staten beskrevs som den aktiva, beskyddande och ansvarstagande aktören, vilket visar på att de andra aktörerna, däribland kvinnor, och befolkningen ses som dess dikotomier; passiva, försvarslösa och svaga. Denna konstruerade bild som staten har kan troligtvis inte ses som nyetablerad utan snarare reproducerad. Man ansåg sig även ha en individanpassad syn på säkerhet, vilket kan bemötas med visst motstånd då denna definition inte genomsyrar hela avtalet och man istället använder sig av traditionella inslag gällande säkerhet.

Att offren i konflikten ägnas mycket uppmärksamhet är tudelat bra och dåligt. Det kan ses som positivt på grund av att man då inkluderar de mest drabbade i konflikten, men negativt då man direkt förpassar den rollen till kvinnor och andra marginaliserade grupper. För att undvika detta hade man kunnat ge kvinnors aktiva roll mer inflytande och utrymme i fredsavtalet, och inte endast fokusera på hur de bör beskyddas och hjälpas. Även deltagande i politiken och fredsprocessen har framhävts vara av största vikt att belysa och utöka, speciellt för kvinnor. Deras roll har gång på gång problematiserats på grund av språkbruket och de diskurser

som har kunnat utvinnas då de har beskrivits som exempelvis mödrar och utsatta, vilket gör att de har förpassats till marginalen.

Eftersom denna uppsats avgränsats till de delar av det fredsavtal som skrevs under i augusti 2016 och inte den senaste versionen som slöts i november samma år, är förhoppningen att ny och utökad forskning kommer att göras. En intressant inriktning på framtida forskning hade varit om man fokuserat mer på den sociala praktiken samt om en uppföljning av avtalet har lett till exempelvis framsteg för kvinnligt deltagande. Förhoppningsvis kommer framtida forskning utröna om det nya fredsavtalet leder till de föreslagna förbättringarna vad det gäller frågor om säkerhet och gender specifikt gällande kvinnor, eller om förändringarna går åt en annan riktning. Då det valda materialet är relativt nytt, är förhoppningen att denna uppsats kan tänkas bidra till den vetenskapliga grund som byggs kring ämnet

7 Referenser

7.1 Litteratur

- Bell, Christine & O'Rourke, Catherine (2010). Peace agreements or pieces of paper? The impact of the UNSC Resolution 1325 on peace processes and their agreements. *The International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 59. Nr. 4.
- Bergström, Göran & Boréus, Karin (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur
- Björkdahl, Annika & Mannergren Selimovic, Johanna (2015). Translating UNSCR 1325 from the global to the national: protection, representation and participation in the National Action Plans of Bosnia-Herzegovina and Rwanda. *Conflict, Security and Development*. 15:4.
- Carlman, Åsa (red.) (2012). *Equal Power-Lasting Peace. Kvinna till kvinna*. Göteborg: Göteborgstryckeriet
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Detraz, Nicole (2012). *International Security & Gender*. Cambridge: Polity Press
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Lazar, Michelle M. (2007). "Feminist Critical Discourse: Articulating a feminist discourse praxis". *Critical Discourse Studies*. Vol 4, Nr 2.
- Parashar, Swati (2010). "Women, militancy, and security: the South Asian conundrum". *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. London: Routledge
- Sandvik, Kristin Bergtora & Lemaitre, Julieta (2013). 'Internally displaced women as knowledge producers and users in humanitarian action: the view from Colombia'. *Disasters. Overseas Development Institute*. Vol 37.
- Sheehan, Michael (2005). *International Security: An analytical survey*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner
- Shepherd, LJ (2008). 'Power and Authority in the Production of United Nations Security Council Resolution 1325'. *International Studies Quarterly*. 2.
- Sjöberg, Laura (2010). *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. London: Routledge

- Sjoberg, Laura (2013). *Gendering global conflict: toward a feminist theory of war*. New York: Columbia University press
- Stans, Jill (2006). *Gender and International Relations*. 2:a uppl. Cambridge: Polity Press
- True, Jacqui (2013). "Feminism". *Theories of International Relations*. Burchill, Scott & Linklater, Andrew (red.). 5:e uppl. New York: Palgrave macmillian
- Tuft, Eva Irene (2001). *Integrating a Gender Perspective in Conflict Resolution: The Colombian Case*. *Gender, Peace & Conflict*. Skjelsbæk, Inger and Smith, Dan (red.). London: Sage publications
- Wadley, Jonathan D. (2010). "Gendering the state: performativity and protection in international security". *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. London: Routledge
- Wibben, Annick T.R. (2011). *Feminist security studies: a narrative approach*. London: Routledge
- Wilcox, Lauren (2010). "Gender the cult of the offensive". *Gender and International Security: Feminist perspectives*. London: Routledge
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

7.2 Hemsidor

- Landguiden (2016) Aktuell politik- Colombia. www.landguiden.se
[Hämtad:2016-12-15]
- Regeringen. (2016). Ny biståndsstrategi inför fredsavtalet i Colombia. www.regeringen.se [Hämtad: 2016-12-30]